

TÜRKİYE
YAYINCILAR
BİRLİĞİ

TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

40.YIL

40 YEARS ANNIVERSARY

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

2025

TÜRKİYE
YAYINCILAR
BİRLİĞİ

TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

40.YIL

40 YEARS ANNIVERSARY

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

1 OCAK - 31 ARALIK 2025

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ

DÜŞÜNCE VE İFADE
ÖZGÜRLÜĞÜ ÖDÜLLERİ

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU (1 OCAK – 31 ARALIK 2025)

1. Baskı: İstanbul, Şubat 2026

© TÜRKİYE YAYINCILAR VE YAYIN DAĞITIMCILARI BİRLİĞİ DERNEĞİ, 2026

İnönü Caddesi Ongan Apt. No:43 D.4
34437 Gümüşsuyu, Beyoğlu / İstanbul
T + 90 212 512 56 02
F + 90 212 511 77 94
www.turkyaybir.org.tr
info@turkyaybir.org.tr

Baskı ve Cilt: Netcopy Özel Baskı Çözümleri
Sertifika No: 47334
İnönü Cd. Beytömalcı Sk. No:23/A
Gümüşsuyu, Beyoğlu 34427 İstanbul

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
KİTAP DÜNYASINDA SANSÜRÜN DÖNÜŞÜMÜ AZALAN RESMÎ YASAKLAR, ARTAN DOLAYLI MEKANİZMALAR	7
KİTAPLARA, YAZARLARA, YAYINCILARA YÖNELİK YASAKLAMA VE MÜDAHALELER	8
MUZİR NEŞRİYAT KARARLARI VE KİTAP LİSTELERİ	12
BASIN VE MEDYAYA UYGULANAN SANSÜR	12
İNTERNET VE SOSYAL MEDYADA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK KISITLAMALAR	19
ULUSAL VE ULUSLARARASI DAYANIŞMA VE ORTAK AÇIKLAMALAR	21
SONUÇ	23

GİRİŞ

Yayınlama özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir unsuru ve demokratik bir toplumun işleyişi açısından temel bir haktır. Yayınların serbestçe üretilmesi, dağıtılması ve okurla buluşturulması; yalnızca yayıncılar, yazarlar ve diğer yayın emekçileri açısından değil, toplumun tamamının bilgiye ve kültüre erişim hakkı bakımından da belirleyici önemdedir. Ayrıca günümüzde uluslararası yayıncılık endüstrisinde kabul gören ortak görüş, yayınlama özgürlüğünün okuma ve ifade özgürlükleriyle birlikte üç temel özgürlük olarak ele alınması şeklindedir.

2025 yılı boyunca Türkiye’de ifade, yazma, okuma ve yayınlama özgürlüklerinin kullanımına yönelik pek çok kısıtlama kaydedilmiştir. Kitapların içerikleri nedeniyle yayınevlerine, yazarlara, çevirmenlere ve diğer yayın emekçilerine yönelik soruşturmalar ve davalar, kitap toplatma ve yasaklama kararları, fiilî sansür uygulamaları, muzır neşriyat kararları, cezaevleri ile eğitim kurumlarında yayınlara erişimin kısıtlanması, basın ve medya üzerindeki baskılar ile internet ve sosyal medyada ifade özgürlüğüne yönelik sınırlamalar görülmüştür. Bu sınırlamaların, tüm yayıncılık sektörünü ve kitap dünyasını gittikçe artan otosansür davranışlarına yönlendirdiği görülmektedir.

Düşünce ve ifade özgürlüğü, ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa ile güvence altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 19. maddesi, herkesin bilgi ve fikir edinme ve yayma hakkına sahip olduğunu belirtir. 2025 yılında kayda geçen bazı gelişmeler, yayınlama özgürlüğünün kullanılmasına yönelik idari ve yargısal müdahalelerin süreklilik kazandığını ve bu durumun ifade özgürlüğü standartları bakımından ciddi endişelere yol açtığını göstermektedir.

Türkiye Yayıncılar Birliği, 1995 yılından bu yana düşünce ve ifade özgürlüğü alanındaki gelişmeleri izliyor ve her yıl yayınlama özgürlüğü raporları hazırlayarak kamuoyunu bilgilendirme amacıyla yayınlama özgürlüğü raporları yayınlıyor, ödüller veriyor.

Türkiye Yayıncılar Birliği Düşünce ve İfade Özgürlüğü 2025 Ödülleri, 25 Şubat 2026 tarihinde Yapı Kredi Kültür Sanat Merkezi’nde düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Yayınevi kategorisinde **Livera Yayınevi**’ne; yazar kategorisinde ise gazeteci-yazarlar **Timur Soykan, Murat Ağirel** ve **İsmail Arı**’ya birlikte ödül verildi.

Türkiye Yayıncılar Birliği; her okurun dilediği kitabı seçme özgürlüğü olduğuna, her yayıncının dilediği kitabı yayınlama hakkı bulunduğuna inanır. Anayasa’da ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmelerinde belirtilen çerçevenin savunulmasını ve eksiksiz uygulanmasını temel bir sorumluluk olarak görür. Bu rapor, düşünce ve ifade özgürlüğü alanındaki keyfi tüm sınırlama ve engellemelere karşı, yayıncılığın ve kültürel çoğulculuğun savunusu olarak hazırlanmıştır.

1995 Yılından İtibaren Ödül Alan Tüm İsimler, Türkiye Yayıncılar Birliği'nin İnternet Sitesinde Hatırlanmaya Devam Ediyor

1995BELGE YAYINLARI
HALUK GERGER**1996**YAŞAR KEMAL
CAN YAYINLARI**1998**

MAHİR GÜNŞIRAY

1999SOL YAYINLARI
RAGIP DURAN
ÖNAL KİTAP KIRTASIYE**2000**BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI
NADİRE MATER
OKULLAR PAZARI**2001**PERİ YAYINLARI
MEHMET UZUN
TANSEL KİTAP KIRTASIYE**2002**BİRİKİM YAYINLARI
ENİS BATUR
SEHER KİTABEVİ**2003**CHİVİYAZILARI YAYINEVİ
FİKRET BAŞKAYA
GEYLAN KİTABEVİ**2004**AYRINTI YAYINLARI
MELTEM ARIKAN
BİLGİ KİTABEVİ**2005**STÜDYO İMGE YAYINLARI
HERKÜL MİLLAS
DÖNMEZ YAYIN DAĞITIM**2006**SORUN YAYINLARI KOLEKTİFİ
PROF.İBRAHİM KABOĞLU
PROF. BASKIN ORAN
TEKİRDAĞ KİTABEVİ**2007**BELGE YAYINLARI
ELİF ŞAFAK
AZİM KİTABEVİ**2008**EVRENSEL YAYINLARI
PERİHAN MAĞDEN
BİLGE KİTABEVİ VE SAHAF**2009**SEL YAYINLARI
NEDİM GÜRSEL
ÖZLEM KİTABEVİ**2010**SU YAYINEVİ
NEDİM ŞENER
ÖZÖMÜR KİTABEVİ**2011**ARAM YAYINLARI
AHMET ŞIK
İZMİR YAVUZ KİTABEVİ**2012**METİS YAYINLARI
İSMAİL SAYMAZ
İNKILAP KİTABEVİ**2013**ARAM YAYINLARI
AHMET ALTAN
TÜRKÜ KİTABEVİ
A. FİKRET İLKİZ**2014**TONGUÇ OK/SİBEL OK
KEREM ALTIPARMAK
YAMAN AKDENİZ
MÜLKİYE DEMİR KILINÇ/AHMET
KILINÇ
AHMET ATILLA GÖZENDOR**2015**KIRMIZI KEDİ YAYINLARI
BAHADİR BARUTER
CAN DÜNDAR
(CUMHURİYET ADINA)
DOST KİTABEVİ
DOĞAN ÖZGÜDEN
İNCİ TUĞSAVUL ÖZGÜDEN**2016**GÜL KİTABEVİ
ALFA YAYIN GRUBU
HASAN CEMAL**2017**ASLI ERDOĞAN
EVRENSEL BASIM YAYIN
BATI KİTAP KIRTASIYE
CUMHURİYET KİTAP EKİ**2018**HAMİDE YİĞİT
EZGİ KİTABEVİ
TEKİN YAYINEVİ**2019**BARIŞ PEHLİVAN, BARIŞ
TERKOĞLU
AVESTA YAYINLARI
OZAN SANATEVİ**2020**BUKET UZUNER
MİKADO YAYINLARI
ANTİK SAHAF**2021**İTHAKİ YAYIN GRUBU
(İTHAKİ VE YABANCI YAYINLARI)
GÜLŞEN İŞERİ
KARAHAN KİTABEVİ
AV. MEHMET ÜMİT ERDEM**2022**GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI
PEN TÜRKİYE VE TÜRKİYE
YAZARLAR SENDİKASI
FİDAN KİTABEVİ**2023**GÜLDÜNYA YAYINLARI
YAVUZ EKİNCİ
TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ**2024**İSMAİL BEŞİKÇİ VAKFI YAYINLARI
AHMET ÜMİT
AÇIK RADYO

Beni Oku!

KİTAP DÜNYASINDA SANSÜRÜN DÖNÜŞÜMÜ AZALAN RESMÎ YASAKLAR, ARTAN DOLAYLI MEKANİZMALAR

Muzır Neşriyat Kurulu Kararlarında Sayısal Azalma

Son yıllarda Kurul'un doğrudan "muzır" kararı verdiği kitap sayısında görece bir düşüş olduğu görülmektedir. Bu azalma, sansürün ortadan kalktığını değil; merkezi, görünür ve itiraz edilebilir yasaklama modelinin yerini daha dağınık ve örtük mekanizmalara bıraktığını düşündürmektedir. İdari ve ekonomik baskıların arttığı gözlemlenirken, bu bir çeşit "sansürün yer değiştirmesi" gibi değerlendirilebilir. Yayıncılık sektörü paydaşlarının, "dolaylı sansür" olarak tanımlanabilecek bazı uygulamalarla giderek daha fazla karşılaştığı görülmektedir.

- **Dağıtım ve Satış Engelleri:** Kitapların zincir mağazalar veya çevrimiçi platformlar tarafından "riskli" görülerek stoklanmaması veya görünür-lüğünün azaltılması.
- **Kamu Kurumlarının Kitap Alımlarında Ayrımcılık:** Belediyeler, bakanlıklar veya bağlı kurumların satın alma listelerinden belirli yayınevlerinin sistematik biçimde çıkarılması.
- **Etkinlik ve Mekân Kısıtları:** Fuar, söyleşi, imza günü gibi kamusal görünürlük sağlayan alanlara erişimin idari gerekçelerle engellenmesi.

Bu tür uygulamalar, yazılı ve hukuki bir "yasak kararı" oluşturmadığı için hem tanımlanması hem ölçülmesi zor sınırlayıcılar olarak öne çıkmaktadır.

Otosansürün "Kurumsallaşması"

Yayınevleri ve editörler, yalnızca mevcut yaptırımlara değil, öngörülebilir risk algısına göre hareket etmeye başladığı görülmektedir. Bu durum:

- Bazı dosyaların hiç değerlendirmeye alınmaması
- Çeviri eserlerde "yumuşatma" veya seçici yayımlama
- Toplumsal cinsiyet, siyaset, azınlıklar ve yakın tarih gibi alanlardan bilinçli kaçınma

gibi sonuçlara yol açmaktadır.

Hukuki Tanımların Dışında Kalınması, Belirsizlik ve Görünmeyen Sansür

Mevzuatta kitapların içeriğine dair doğrudan kesin ve net tanımlı bir yasak olmaksızın; *genel ahlak*, *çocukların korunması* veya *kamu düzeni* gibi geniş ve muğlak kavramların sürekli gündemde tutulması, yayıncılık alanında caydırıcı bir etki yaratıyor. Bu kavramlar somut kriterlere bağlanmadığında, yayınevleri için öngörülemezlik kalıcı bir baskı aracına dönüşüyor.

Genel olarak bakıldığında bugünkü tabloda, sansürün azaldığı değil, bi-

çim değiştirdiği söylenebilir. Bu dönüşümün, ulusal olduğu kadar uluslararası platformlarda da ifade ve yayınlama özgürlüğü savunucularının sansürü anlatmasını, açıklamasını zorlaştırmaktadır. Böyle bakıldığında, sansürle amaçlandığı düşünülen bir başka hedefe de (sansürün varlığını gösterememek sebebiyle mücadelenin zorlaşması) ulaşıldığı söylenebilir. Diğer bir deyişle, derinleşmekte olan bir sansür sorunundan bahsetmek mümkündür.

Bu sebeplerden dolayı ekonomik baskılar, kurumsal dışlama ve otosansürün çok daha etkili ve kalıcı sonuçlar meydana getirdiği nettir. Esas riski, tanımlanması ve ölçülmesi zor olan bu dağınık ama yaygın baskılar oluşturmaktadır. Bu ortamda oluşan sürekli tedirginlik ve "risk" almaktan kaçınma eğilimi, yayıncılık alanında en fazla mesai harcanan konulardan birini otosansür haline getirmiştir. Zira, bir kitap hakkında olumsuz bir sürecin gelişebileceğine dair bir "ihtimalin" belirmesi dahi, dağıtım ve satış kanallarında, kütüphanelerde ve eğitim kurumlarında, resmî bir yasak kararı olmasa da kitapların alandan tamamen kaldırılmasına yol açmaktadır. Özetlemek gerekirse, "resmî" sansürün yerini dolaylı ve "fiili" sansür uygulamalarının aldığı söylenebilir.

KİTAPLARA, YAZARLARA, YAYINCILARA YÖNELİK YASAKLAMA VE MÜDAHALELER

Rüyası Bölünenler...

Yazar Yavuz Ekinci, Ağustos 2014'te yayımlanan *Rüyası Bölünenler* adlı romanı gerekçe gösterilerek "örgüt propagandası yapmak" suçlamasıyla yargılanmış, romanı 2023 yılında yasaklanıp toplatılmıştı. Yazar karara itiraz etmiş, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştu. Bu konuya dair ayrıntılar, önceki raporlarda da yer almıştı.¹ Dava, mahkemece 2024 yılında reddedilmiş ancak savcılığın itirazı üzerine (istinaf) 2025 yılında tekrar yargılamaya dönülmüştü. 2025 yılının kasım ayındaki son duruşmada (5'inci duruşma²), esas hakkındaki mütalaasını sunan savcı, davanın zaman aşımından düşürülmesini talep etti. Yavuz Ekinci'nin avukatı Can Ekinci: "Roman kahramanı yazarın kendisi değil soyut bir karakterdir. Eser, ifade özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilmelidir. Propaganda suçunun unsurları oluşmadığı için müvekkilin beraatini, aksi hâlde dosyanın zaman aşımından düşürülmesini talep ediyoruz" dedi. Mahkeme, Ekinci hakkındaki davanın, suçun yasal zamanaşımı süresi dolduğu gerekçesiyle düşürülmesine karar verdi.³

1 https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2025/02/YO%CC%88R-2024_Web-1.pdf

2 <https://www.edebiyathaber.net/yavuz-ekincinin-ruyasi-bolunenler-romanina-acila-davanin-5-durusmasi-10-kasimda-gorulecek/>

3 <https://www.mlsaturkey.com/tr/romani-nedeniyle-yazar-yavuz-ekinciye-acilan-dava-dustu>

Dini Yayınlar Denetim

2025 Haziran ayında Resmî Gazete’de yayınlanan⁴ “Bazı Kanunlarda ve 660 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” kapsamında, Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri arasına, “Resmî kurumlarca incelenmesi talep edilen dinî yayınları incelemek ve mütalaa vermek”, “Kur’an-ı Kerim meali veya tercümesi adıyla yapılan yayınları Başkanlık ile diğer kamu kurumları, özel kişi ve kuruluşların talebi üzerine veya resen incelemek ya da incelettirmek” eklenmiştir. Buna göre, “yapılacak inceleme sonunda İslam Dininin temel nitelikleri açısından sakıncalı olduğu Kurul tarafından tespit edilen yayınların, Başkanlığın yetkili ve görevli yargı merciine müracaatı üzerine basım ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilir.” denilmektedir.⁵ Bu tür uygulamaların ifade özgürlüğü ve din özgürlüğü açısından sakıncalı olduğu yönünde pek çok eleştiri ve yorum basın ve medyada yer almıştır.⁶

Kürt Edebiyatçılar Derneği’ne Polis Baskını

20 Ocak 2025’te Diyarbakır’ın Kayapınar ilçesindeki Kürt Edebiyatçılar Derneği binasına polis tarafından “korsan” bir baskın yapıldı; bu operasyonda derneğe haber verilmeden yaklaşık 150 kitap ve 1.500 gazeteye el konuldu, binanın kilidi değiştirildi ve anahtar muhtara verildi. Dernek eşbaşkanı, polislerin elindeki yönetim şeması ve bir kadının fotoğrafı üzerinden yürütülen bir soruşturma nedeniyle baskının gerçekleştirildiğini belirtti.⁷

5 Kitaba Toplatılma Kararı

Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hakimliği, 10 Ocak 2025 tarihli kararla dört farklı yayınevine ait beş kitabın basım, dağıtım ve satışının yasaklanmasına, tüm nüshalarının toplatılmasına ve el konulmasına hükmetti; kitaplar arasında Hatip Dicle’nin “Efrin Direniş Günlüğü”, Mekiye Derya Deniz’in “Kadın Olmak” ve Mahmut Aba’nın “Dildarê Serkeftinê” gibi eserler bulunuyor. Bu karar, önceki Diyarbakır Kitap Fuarı’nda polis tarafından el konulan kitaplarla da ilişkilendiriliyor.⁸

4 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/06/20250604-1.htm>

5 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dmm-diyanete-kuran-i-kerim-meallerini-toplatma-ve-imha-yetkisi-verildi-iddiasini-yalanladi/3589100>

6 <https://www.diyanehaber.com.tr/mecliste-kabul-edildi-diyanette-yeni-donem>

7 <https://susma24.com/kurt-edebiyatcilar-dernegine-polis-baskini/>

8 <https://susma24.com/mahkeme-5-kitabin-toplatilmasina-karar-verdi/>

Sezai Sarioğlu'na Hapis Cezası

Şair ve yazar Sezai Sarioğlu'na, sosyal medya paylaşımları üzerinden "terör örgütü propagandası yapmak" iddiasıyla yeniden yargılandığı davada 1 yıl 6 ay hapis cezası verildi; mahkeme, Sarioğlu'nun önceki beraat kararının Yargıtay tarafından bozulmasının ardından görülen duruşmada bu kararı aldı. Verilen cezanın hükmün açıklanması geri bırakıldı, bu nedenle Sarioğlu şu aşamada cezaevine girmeyecektir.⁹

Şiirden Terör Propagandası...

Şair Ahmet Telli, 2015 yılında yaptığı bir konuşmada Dövüşen Anlatsın adlı kitabından okuduğu iki şiir nedeniyle, "terör örgütü propagandası" yapmak gerekçesiyle yargılanmaktaydı.¹⁰ Davanın ikinci duruşması, 21 Mart 2023 Dünya Şiir Günü'nde görüldü. 2023 Temmuz ayında görülen üçüncü duruşmada şaire 10 ay hapis cezası verildi, ceza ertelendi.¹¹ Şair Telli, karara itiraz etti. İtiraz süreci halen devam ediyor."

Gazeteci-Yazar Ruhi Karadağ'a Hapis Cezası

Diyarbakır doğumlu gazeteci, yazar ve yönetmen Ruhi Karadağ'a, sosyal medyada eski bir kitabının tanıtım haberini paylaşması nedeniyle "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla açılan davada 1 yıl 3 ay hapis cezası verildi; daha önce ertelenen hüküm Yargıtay sonrası yeniden görülen davada bu cezaya hükmedildi ve Karadağ'ın avukatları kararı istinafa taşıyacaklarını açıkladı.¹²

Kürt Yazarlara Ev Baskını

Kürt yazarlar Mevlüt Aykoç, Sami Tan ve Ronayi Önen, sabah saatlerinde yapılan ev baskınlarında gözaltına alındı. Mevlüt Aykoç İstanbul'da, Sami Tan Urfa'da, Ronayi Önen ise Diyarbakır'da buldukları evlerden gözaltına alındı. Kürtçe öğrenme kitabı olan "Hînkerî"yi hazırladıkları gerekçesiyle gözaltına alınmışlar.

Devam Eden Davada Erteleme

2024 yılında düzenlenen Diyarbakır 8. Kitap Fuarı'nda Aram Yayınevi'nin bazı kitaplarına önce el konulmuş sonra kitaplar hakkında toplatma kararı çıkarılmıştı.¹³ 2025 yılında kitaplarda "örgüt propagandası yapıldığı" iddiasıyla

9 <https://susma24.com/sezai-sariogluna-1-yil-6-ay-hapis-cezasi/>

10 <https://medyascope.tv/2023/07/05/siir-okudu-10-ay-hapis-cezasi-aldi-sair-ahmet-telli-medyascopea-konustu/>

11 <https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2024/02/Yayinlama-Ozgurlugu-Raporu-2023.pdf>

12 <https://susma24.com/yonetmen-ruhi-karadaga-hapis-cezasi/>

13 <https://turkyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2025/02/YO%CC%88R-2024-Web-1.pdf>

la soruşturma başlatılmış ve yayınevi sahibi ifadeye çağırılmıştı.¹⁴ 2025 yılı ekim ayında gerçekleşen ilk duruşmada dosya, mütalaasını hazırlaması için savcıya gönderildi ve ikinci duruşma 2026 yılına ertelendi. Bu raporun hazırlandığı dönemde davanın ikinci duruşması görülmüş¹⁵ ve savcının süre talebi nedeniyle dava 2026 Nisan ayına ertelenmiştir.¹⁶

Kitaba Mermiyle Tehdit...

İzmir Kitap Fuarı'nda Livera Yayınevi'nin Türkçe yayımladığı *Türlerin Kökeni* adlı Koreli yazar Kim Bo Young'un kitabının arasına mermi konularak yayınevine tehditte bulunuldu.¹⁷¹⁸ Yayınevi yetkilileri olayı polise bildirdi ve savcılığa suç duyurusunda bulundu.¹⁹ Merminin kimler tarafından bırakıldığı bulunamadı, olay Emniyet birimleri tarafından Terörle Mücadele birimine aktarıldı.

Livera Yayınevi olayla ilgili açıklamasında şöyle dedi: *"17-26 Ekim 2025 tarihleri arasında gerçekleşen İzmir Kitap Fuarı'nda, bilim kurgu yazarımız Kim Bou-young'un 'Türlerin Kökeni' adlı kitabının içerisine bir tabanca mermisi saplanarak stantımıza bırakılmıştır. Olaya müdahil olan güvenlik ekipleri, merminin kazara orada bulunmadığını, kitabın içerisine kasten yerleştirildiğini ve edimin tehdit içerikli olduğunu tasdik etmişlerdir. Olay savcılığa bildirilmiş ve suç duyurusunda bulunulmuştur. Livera Yayınevi'ne yöneltilen bu tehdit içerikli eylemin kimler tarafından, hangi saiklerle gerçekleştirildiğini henüz bilmiyoruz. Şimdilik bildiğimiz tek şey özgür, sansürsüz ve eleştirel yayıncılığa aynı şekilde devam edecek olduğumuz. Bu saldırıyı münferit bir olay olarak görmüyor, tüm kültür üreticilerine, yayınevi ve düşünce emekçilerine yapılmış bir saldırı olarak kabul ediyor ve bu süreçte bizi destekleyen herkese şimdiden teşekkür ediyoruz."*²⁰

Türkiye Yayıncılar Birliği, yayınevine destek mesajı yayınlayarak *"Düşünceye mermiyle değil, düşünceyle ve diyalogla yanıt verilir. Bir kitaba mermi saplayarak yayınevine gönderilen tehdit hiçbir şekilde kabul edilemez; bu, yalnızca bir yayınevine değil, söze, yazıya ve okura yönelmiş açık bir şiddet eylemidir. Yayıncılığa, ifade ve okuma özgürlüğüne yönelik her türlü baskı ve şiddetin karşısında olduğumuzu bir kez daha yineliyor; üyemiz Livera Yayınevi'nin ve tüm yayınevlerinin yayınlama özgürlüğünü her zaman savduğumuzu kamuoyuna ilan ediyoruz."* şeklinde paylaşımda bulundu.²¹

14 <https://bianet.org/haber/kitaplara-sorusturma-aram-yayinevi-sahibi-hakki-boltan-ifadeye-cagrildi-307521>

15 <https://x.com/P24DavaTakip/status/2016038990940430599>

16 <https://expressioninterrupted.com/tr/aram-yayinevi-davasi-nisan-a-ertelendi/>

17 <https://t24.com.tr/gundem/yayinevine-mermili-tehdit-kitabin-evrim-teorisi-ni-konu-aldigi-dusunmesiyle-yapildigi-iddia-edildi.1270714>

18 <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/turlerin-kokeni-ni-basan-yayinevine-mermili-tehdit-2447193>

19 <https://bianet.org/haber/izmir-kitap-fuarinda-turlerin-kokeni-kitabina-mermi-yerlestirildi-312955>

20 <https://x.com/LiveraYayinevi/status/1982743305508237742?s=20>

21 https://www.instagram.com/p/DQTwV-9CK_4/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

MUZIR NEŞRİYAT KARARLARI VE KİTAP LİSTELERİ

27 Haziran 2025 tarihli ve 32939 sayılı Resmi Gazete’de yer alan karara²² göre; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu incelemesi sonucunda, Cem Akaş’ın yazdığı, Can Sanat Yayınları A.Ş. (Can Çağdaş) tarafından 2020 yılı Ekim ayında yayımlanan *Zamanın En Kısa Hali* isimli kitabın, “içerisinde yer alan bazı ifadelerin içeriği dikkate alındığında çocukların bu kitaba erişiminin sınırlandırılmasının uygun olacağı değerlendirilmiş olup 18 yaşından küçüklerin maneviyatı ve gelişimleri üzerinde muzır tesir oluşturacağına” karar verilmiş ve kitap muzır ilan edilmiştir.

Bugüne kadar verilen muzır kararlarının çoğunda görüldüğü gibi, bu karar da, aslında zaten yetişkinler için yazılıp yayımlanmış bir eserin çocuklara zararlı olacağına, ne olduğu bilinmeyen kriterlere dayanılarak verilmiş ve kitaba erişimi sınırlandırmıştır. Kitaba erişimin sınırlandırılmasına ek olarak, pek çok satış noktası, “risk” almamak adına, muzır kararı verilen kitapları tamamen raflarından kaldırmaktadır.

1117 Sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu’nun 4. Maddesine göre “muzır” kabul edilen kitapların “küçüklere zararlıdır” şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir. Bu kitaplar ancak 18 yaşından büyük olanlara, içi görülmeyen zarf ya da poşet içinde satılabilir; dükkanlarda ve diğer yerlerde açıkça sergilenemez, okullara sokulamaz, 18 yaşından küçüklere parasız dahi verilemez.

Resmî Gazete’de duyurulan muzır ilanlarının önceki yıllara kıyasla sayıca azalması, yukarıda da değinildiği üzere, sansürün tanımlanabilir alanlardan daha belirsiz alanlara geçmekte olmasındandır. Kurul tarafından “muzır” ilan edilen kitap sayısındaki düşüşe rağmen, CİMER ve benzeri kanallar aracılığıyla yapılan bireysel şikâyetler ile sosyal medyada kitaplara ve yazarlara yönelen hedef gösterici ve öfkeli tepkiler yine 2025 yılında da devam etmiştir.

BASIN VE MEDYAYA UYGULANAN SANSÜR

Gazetecilere Gözaltı Baskını

Türkiye’de 24 Mart 2025’te düzenlenen şafak operasyonunda 10 gazeteci sabah baskınıyla gözaltına alındı, bunlar arasında foto muhabirleri, AFP muhabiri ve çeşitli medya kuruluşu çalışanları yer aldı; operasyon Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği ile Expression Interrupted tarafından duyuruldu. Gazetecilerin gözaltına alınması, basın özgürlüğü ve protestoları takip etme hakları açısından uluslararası basın özgürlüğü endişelerini artırdı.²³

²² <https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2025/06/20250627-4-3.pdf>

²³ <https://www.diken.com.tr/10-gazeteci-gozaltina-alindi/>

İngiliz Gazeteciye Sınırdışı

2025 Mart ayında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanmasına dair Türkiye genelindeki protestoları haber yapmak için Türkiye'de bulunan İngiliz kamu yayın kurumu BBC'nin muhabiri Mark Lowen, "kamu düzenine tehdit oluşturduğu" suçlamasıyla gözaltına alınıp 17 saat gözaltında tutulduktan sonra sınırdışı edildi.^{24 25} Türkiye Dezenformasyonla Mücadele Merkezi, Lowen'in, usulüne uygun başvurusunda bulunmadan gazetecilik yaptığı için idari işleme tabi tutulduğunu belirtti.²⁶

İsveçli Gazeteciye Tutuklama

2025 Mart ayında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanmasına dair Türkiye genelindeki protestoları haber yapmak için Türkiye'de bulunan İsveçli muhabir Joakim Medin, "örgüt üyeliği" ve "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamalarıyla tutuklandı.²⁷ Gazeteci hakkında "terör örgütü üyeliği" ve "örgüt propagandası" suçlamalarıyla dava açıldı. Türkiye Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Joakim Medin'in tutuklanmasının gazetecilik faaliyetleriyle ilgili olmadığını, kendisinin "2023'te Stockholm'de PKK/KCK terör örgütü destekçisi şahıslarla Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın maketi yapılarak düzenlenen eyleme" katıldığını belirten bir duyuru yayınlamıştır.²⁸ Medin, 2025 Mayıs ayında tahliye edilmiş²⁹, ancak olayın tamamı, uluslararası platformlarda geniş şekilde eleştirilmiştir.^{30 31 32} Bu raporun yazıldığı tarih itibarıyla dava devam etmekte, Medin İsveç'e döndüğü için, duruşmalar avukatları aracılığıyla ilerlemektedir.³³

Charlie Hebdo Haberine Hapis Cezası

İstanbul 29. Asliye Ceza Mahkemesi, 2015'te Charlie Hebdo dergisinin dini karikatürünü içeren haberin Sendika.org'da yayımlanması nedeniyle yayın

24 <https://tr.euronews.com/2025/03/27/bbcnin-turkiye-muhabiri-sinir-disi-edildi>

25 <https://medyascope.tv/2025/03/27/iktidar-karsiti-protestolari-takip-eden-bbc-muhabiri-mark-lowen-sinir-disi-edildi/>

26 <https://x.com/dmmiletisim/status/1905342993533730961>

27 <https://tr.euronews.com/2025/03/28/isvecli-gazeteci-joakim-medin-cumhurbaskanina-hakaret-ve-teror-suclamalariyla-tutuklandi>

28 <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/dagens-etc-muhabiri-isvecli-kaj-joakim-medinin-tutuklanmasina-iliskin-aciklama>

29 <https://medyascope.tv/2026/01/08/isvecli-gazeteci-medinin-orgut-uyeligi-davasi-ertelendi/>

30 <https://www.pen-international.org/news/trkiye-free-pen-member-joakim-medin>

31 <https://swedenherald.com/article/joakim-medin-returns-to-sweden-after-51-days-in-turkish-detention>

32 <https://rsf.org/en/t%C3%BCrkiye-rsf-condemns-sentencing-imprisoned-swedish-journalist-joakim-medin-undemocratic>

33 <https://www.mlsatourkey.com/tr/isvecli-gazeteci-joa>

kurulu üyesi Ali Ergin Demirhan'a "halkın bir kesiminin dini değerlerini alenen aşağılama" suçlamasıyla 3 ay 22 gün hapis cezası verdi.³⁴ Mahkeme, cezayı bazı indirimlerle uyguladı.³⁵

Televizyon Kanallarına Karartma

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), muhalif televizyon kanalları Halk TV ve Sözcü TV'ye "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" iddiasıyla ayrı ayrı 10 günlük ekran karartma (yayın durdurma) cezaları verdi; her iki yaptırım da 8 Temmuz itibarıyla uygulanacak şekilde planlandı. Cezalar, Halk TV'de konuk ifadelerine, Sözcü TV'de ise protesto yayınlarına dayandırılırken bu kararlar eleştirel medya üzerinde artan baskı ve sansür tartışmalarını yeniden alevlendirdi. Baskıya tepkiler, bu tür karartma uygulamalarının basın ve haber alma özgürlüğü üzerinde ciddi etkileri olduğuna işaret ediyor.³⁶

"Halkın Haber Alma Hakkını Engellemekten Vazgeçin!"

Türkiye Yayıncılar Birliği dahil olmak üzere toplam yedi basın-yayın-yazar örgütü, karartma cezası alan Halk TV ve Sözcü TV'ye 8 Temmuz 2025 tarihinde dayanışma ziyaretinde bulundu. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Türkiye Yayıncılar Birliği, Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği, DİSK Basın İş ile Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği temsilcilerinin gerçekleştirdiği ziyarette halkın haber alma hakkının engellenmesine karşı ortak çağrı yapıldı.³⁷ Halk TV'ye yapılan ziyarette basın meslek örgütü temsilcilerini Genel Yayın Yönetmeni Suat Toktaş konuk etti. Sözcü TV'deki ziyarette ise Genel Yayın Yönetmeni Özgür Çakmakçı ile görüşme yapıldı. Ziyaretlerde Halk TV ve Sözcü TV'nin basın ve düşüncüyü ifade özgürlüğü açısından yayınlarına devam etmesinin çok önemli olduğuna dikkat çekildi.³⁸ Türkiye Yayıncılar Birliği açıklamasında şöyle dedi: "Türkiye Yayıncılar Birliği olarak, ifade ve yayınlama özgürlüklerinin, kapsayıcı ve demokratik toplumların vazgeçilmez temel ilkelerinden olduğuna inanıyoruz. Halkın haber alma hakkını ve fikirlerin özgürce dolaşımını engelleyen her türlü uygulama, yalnızca ilgili yayın organlarını değil, tüm toplumu olumsuz etkiler, demokratik yaşamın korunmasına ve gelişmesine engel olur. Sözcü TV ve Halk TV'ye yönelik 10 günlük yayın durdurma kararını büyük bir kaygı ile takip etmekteyiz. Kitap dünyasının olduğu gibi, basın ve medya kuruluşlarının da sansür, baskı

34 <https://bianet.org/haber/charlie-hebdo-haberine-10-yil-sonra-3-ay-22-gun-hapis-cezasi-305541>

35 <https://susma24.com/charlie-hebdo-haberine-hapis-cezasi/>

36 <https://www.diken.com.tr/halk-tv-ve-sozcu-tv-ayni-gun-karartilacak/>

37 <https://www.youtube.com/watch?v=0GneNcHN0tk>

38 <https://tgc.org.tr/18-slider/5104>

ve kapatma tehditlerinden uzak, özgür bir ortamda faaliyet göstermesinin gerekliliğini bir kez daha vurguluyoruz. Unutulmamalıdır ki ifade özgürlüğü, yalnızca herkesin aynı fikirde olduğu durumlarda değil; farklı görüşlerin, eleştirilerin ve alternatif seslerin varlığını koruyabildiği ve çoğulcu iletişim diliyle ortak çözümlere ulaşılabilen koşullarda anlam kazanır.”

Fatih Altaylı'nın Tutuklanması

Gazeteci Fatih Altaylı, YouTube kanalındaki sözleri gerekçe gösterilerek “Cumhurbaşkanı tehdit” suçlamasıyla gözaltına alınıp 22 Haziran 2025'te tutuklandı. Mahkeme, ilgili ifadelerin Cumhurbaşkanı'na yönelik tehdit oluşturduğunu belirterek Altaylı hakkında inceleme ve sonrasında hapis cezası verdi.³⁹ Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, gazeteci Fatih Altaylı'nın “cumhurbaşkanına tehdit” iddiasıyla tutuklanmasına tepki göstererek tutuklanmanın istisnai bir tedbir olduğunu ve ortada tutuklamayı gerektirecek somut bir suç unsuru bulunmadığını vurguladı.⁴⁰ Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na bağlı Dezenformasyonla Mücadele Merkezi (DMM), Altaylı'nın Cumhurbaşkanı'na kastetmediğine dair bazı iddiaların manipülasyon olduğunu açıkladı; gözaltı ve tutuklama sürecine yönelik “usulsüzlük” iddialarını da dezenformasyon olarak nitelendirdi. Açıklamada, Türk Ceza Kanunu'ndaki tehdit suçunun ifade özgürlüğü olarak sunulmasının manipülasyon olduğu ve yargı süreçlerinin bağımsız mahkemelerce yürütüldüğü vurgulandı.⁴¹ Fatih Altaylı, 2025 aralık ayında tahliye edildi.⁴²

Casusluk Suçlaması

2025 ekim ayında TELE1 televizyon kanalı Genel Yayın Yönetmeni gazeteci Merdan Yanardağ, “casusluk” suçlamasıyla gözaltına alındı.⁴³ Soruşturmanın Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü iş birliğiyle yürütüldüğü açıklandı.⁴⁴ Olayın akabinde, TELE1 kanalına kayyum atandı ve pek çok çalışan protesto amacıyla istifa etti.⁴⁵ Diğer yandan, 2025 kasım ayında Anayasa Mahkemesi, Merdan Yanardağ'ın 2023 yılındaki bazı açıklamaları nedeniyle o dönem tutuklanmasının kişi özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verdi.⁴⁶

39 <https://www.diken.com.tr/fatih-altayli-hangi-suclamalalarla-tutuklandi/>

40 <https://www.diken.com.tr/yavas-tutuklama-istisnai-bir-tedbirdir-altayli-serbest-birakilmali/>

41 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dmnden-gazeteci-fatih-altaylinin-tutuklanmasina-iliskin-aciklama/3608859>

42 <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/fatih-altayli-dan-tahliye-sonrasi-ilk-video-gozaltina-alindigi-anlari-anlattiyaprak-sarmasi-yapiyordum-2473220>

43 <https://gazeteoksijen.com/turkiye/tele1e-sabah-operasyonu-merdan-yanardag-gozaltina-alindi-254932>

44 <https://bianet.org/haber/casusluk-iddiasıyla-tele1e-operasyon-merdan-yanardag-gozaltina-alindi-312828>

45 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c0jdz6w4pvn0>

46 <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/anayasa-mahkemesi-nden-merdan-yanardag-karari-2449358>

Bitmeyen “düşman”, LGBTİ+

Gazeteci İrfan Değirmenci, bir LGBTİ+ onur etkinliğinde gözaltına alınmasını takiben yaptığı bir söyleşide, polis tarafından “LGBTİ kelimesini kullanmayın” denilmesine dikkat çekerek ifade özgürlüğünün önemini vurguladı ve kendini gizlemek zorunda kalan bir toplum yerine herkesin kimliğini özgürce ifade edebildiği bir ülke çağrısı yaptı.⁴⁷

Leman Dergisi Karikatürü ve Olaylar

Mizah dergisi LeMan’ın 26 Haziran 2025 tarihli sayısında yayınlanan ve “Peygamber karikatürü” olduğu iddia edilen çizim nedeniyle başlayan sosyal medya tartışmaları ve hedef göstermeler sonrasında LeMan’ın İstanbul Beyoğlu’ndaki ofis binasına bir grup tarafından taş ve sopalarla saldırıldı. Saldırıda binanın camları kırıldı.⁴⁸ Sosyal medyadaki hedef göstermeler arasında bazı kullanıcıların Fransız mizah dergisi Charlie Hebdo’ya 2015’te düzenlenen silahlı saldırıyı hatırlattığı görüldü.⁴⁹ Saldırının ardından Beyoğlu Kaymakamlığı, kamu düzeni gerekçesiyle ilçe genelinde toplantı, gösteri ve yürüyüşleri 1 gün süreyle yasakladı. Saldırının ardından, dergiye ait Bakırköy’deki mekâna da benzer bir grup tarafından saldırı düzenlenerek mekânın camları kuruldu. Polis, havaya ateş açarak saldırıya müdahale etti.⁵⁰ İstanbul Valisi Davut Gül, olaylara dair yaptığı açıklamada “sağduyu ve vakar” çağrısı yaparak inancı savunurken hukukun dışına çıkılmaması gerektiğini vurguladı ve bu tür olayların provokasyona dönüşmemesi için toplumda itidal çağrısında bulundu.⁵¹ Saldırının ve yasağın, basın ve ifade özgürlüğü üzerinde ciddi endişelere yol açtığı, mizah dergisine yönelik hem hukuki hem de fiili baskıların medyada ve sivil toplumda geniş tartışma yarattığı belirtildi.⁵²

Olayları takiben, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından LeMan dergisi hakkında “dini değerleri alenen aşağılama” suçlamasıyla soruşturma başlatıldı. Derginin iki Genel Yayın Yönetmeni, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve çizeri hakkında gözaltı kararı verildi ve dört kişi polis tarafından gözaltına alındı.⁵³ İstanbul 5. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla mizah dergisi LeMan’ın internet sitesine ek olarak X hesabına da erişim engeli getirildi; kararın “millî

47 <https://www.diken.com.tr/irfan-degirmenci-kendini-gizlemek-zorunda-kalanlarin-ulkesi-olmamaliyiz-en-kotusu-bu/>

48 <https://www.diken.com.tr/lemanin-beyoglundaki-binasina-saldiri/>

49 <https://www.diken.com.tr/leman-hedefte-charlie-hebdo-hatirlatildi/>

50 <https://www.diken.com.tr/bakirkoydeki-leman-mekanina-da-saldiri/>

51 <https://www.diken.com.tr/leman-hedefte-istanbul-valisi-sagduyu-ve-vakar-istedi/>

52 <https://www.diken.com.tr/leman-binasina-saldiri-beyoglundaki-gosteri-ve-yuruyusler-bir-gun-yasak/>

53 <https://www.diken.com.tr/lemanin-hz-muhammed-karikaturune-sorusturma-dort-kisi-hakkinda-gozalti-karari/>

güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle alındığı belirtildi.⁵⁴ LeMan dergisi, tartışmalı iddiaları reddederek çizimin dini değerleri aşağılama amacı taşımadığını belirtti.⁵⁵ LeMan dergisinin Yayın Yönetmeni, çizimin İsrail'de öldürülen bir Müslüman'ı konu ettiğini belirtti.⁵⁶ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın karikatürü değerlendiren sevk yazısında, "şehrin bombalanmasından peygamberlerin sorumlu tutulduğu" şeklinde yorumlandığı ve bunun "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" ile "dini değerleri aşağılama" suçlarını oluşturduğu öne sürüldü.⁵⁷ Dergiye ayrıca yurtiçi/yurtdışı aldığı muhtemel mali desteklerin araştırılması için mali soruşturma da açıldı⁵⁸ ve derginin dört çalışanı tutuklandı.⁵⁹ Derginin karikatürün yer aldığı sayısı toplatıldı.⁶⁰

Tüm süreç boyunca çeşitli görüşlerde ve farklı konularda siyasetçi ve bürokrat ile çok çeşitli basın-medya organlarının karikatüre ve olaylara dair birbirinden çok farklı değerlendirmeleri oldu. Hatta yayıncılık sektörünün içinde dahi, özellikle ifade ve yayıncılık özgürlüğü ve nefret suçları ekseninde tartışmalı olabilecek sözler de kaydedildi. Türkiye Yayıncılar Birliği, gelişen tüm olaylar karşısında, dört farklı kuruluşla birlikte ortak basın açıklamasında bulundu⁶¹:

TGC, TÜRKİYAYBİR, TGS, TYS, PEN Türkiye BASIN AÇIKLAMASI

2 TEMMUZ 2025

Basın ve düşünceyi ifade özgürlüğünü savunan biz basın, yayın ve yazar örgütleri olarak, Lemana Dergisi'nde yayınlanan bir karikatür nedeniyle son günlerde kamuoyunda ve sosyal medyada yükselen hedef gösterme, saldırı ve şiddete yönlendiren söylemleri büyük kaygıyla izliyoruz. Basın ve düşünceyi ifade, yayıncılık özgürlükleri, çoğulcu demokrasinin temel taşlarındandır. Tüm toplumsal kesimlerin hassasiyetleri, görüşleri bağlamında sorunların şiddet yoluyla değil, iletişim yoluyla çözülebilmesi barışçıl toplumsal yaşamın olmazsa olmazıdır. Fikirlerin, eleştirilerin, özellikle de mizahın suç unsuru olarak

54 <https://www.diken.com.tr/lemanin-x-hesabina-da-erisim-engeli/>

55 <https://www.diken.com.tr/leman-peygamber-efendimizin-tasviri-yoktur/>

56 <https://www.diken.com.tr/lemanin-sahibi-tuncay-akgun-muhammed-peygamberle-iligisi-yok-bu-riski-asla-almazdik/>

57 <https://www.diken.com.tr/savciligin-karikatur-yorumu-bombalardan-peygamberler-sorumlu-tutuluyor/>

58 <https://www.diken.com.tr/leman-dergisine-mali-sorusturma/>

59 <https://www.diken.com.tr/dort-leman-calisan-tutuklandi/>

60 <https://www.msn.com/tr-tr/haber/gundem/leman-dergisine-mali-soru-C5%9Fturma-%C5%9F%C3%BCphelilerin-ifadesine-cnn-t%C3%BCrk-ula%C5%9Ft%C4%B1-kim-ne-dedi/ar-AA1HOLEm>

61 <https://www.tgc.org.tr/aciklamalar/5096-tgc,-t%C3%BCrkiyaybi%CC%87r,-tgs,-tys,-pen-t%C3%BCrkiye-a%C3%A7%C4%B1klama-yapt%C4%B1.html>

gösterilmesi, fiziki şiddete yol açılacak ortam yaratılması herkese yönelik baskı ortamını derinleştirmekte, toplumun ortak yaşam zeminine onarılamayacak zararlar vermektedir. Tüm tarafları, düşünceyi şiddetle bastırmaya çalışan bu tehdit dilini reddetmeye, sorunları barışçı bir dil ile çözmeye davet ediyoruz.

Bugün 2 Temmuz 1993'te Sivas Madımak Otelinde yaşanan ve 33 aydının hayatını kaybettiği katliamın yıldönümü. Katliamda yaşamını yitirenleri saygıyla anarken, Madımak'ta can alan nefretin; farklı düşünceleri, inançları ve ifadeleri düşmanlaştıran zihniyetin toplumda ne kadar ağır bir yaraya neden olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Madımak'ta kaybettiğimiz canları unutmuyor, benzer nefret iklimlerinin yeniden filizlenmesine karşı, her zaman basın ve düşünceyi ifade ile yayınlama özgürlüğünden yana olduğumuzu kamuoyuna saygıyla duyuruyoruz.

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'ne göre gazeteci; başta barış, demokrasi, hukukun, üstünlüğü laiklik ve insan hakları olmak üzere; insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Gazeteci; insanlar, uluslar ve topluluklar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır. Tüm meslektaşlarımızı her zaman olduğu gibi içinde bulunduğumuz bu zor zamanda da Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'ne ve Türkiye Yayıncılar Birliği Yayıncılık İlkeleri'ne uygun davranmaya davet ediyoruz.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
Türkiye Yayıncılar Birliği
Türkiye Gazeteciler Sendikası
Türkiye Yazarlar Sendikası
PEN Yazarlar Derneği

Milli Güvenliği Tehdit Eden Haberler...

İfade Özgürlüğü Derneği'nin (İFÖD) bildirdiğine göre, protestolarda gözaltına alınan kişilerin çıplak arama ve kötü muamele iddialarını içeren haberler, "milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması" gerekçesiyle mahkeme kararıyla erişime engellendi.⁶²

Beş Yılda Gelen Karar

Karikatürist Zehra Ömeroğlu, 2020 yılında LeMan dergisinde yayınlanan karikatürü nedeniyle yaklaşık beş yıldır "müstehcenlik" suçlamasıyla yargılanı-

⁶² <https://ifade.org.tr/engelliweb/ciplak-arama-ve-kotu-muamele-iddialari-hakkındaki-haberler/>

yordu.⁶³ 2025 yılında yargılama sürecinin sonuna gelindi ve çizer Ömeroğlu beraat etti.⁶⁴

İNTERNET VE SOSYAL MEDYADA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK KISITLAMALAR

İnternet Bant Daraltma

Mart 2025'te İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın gözaltına alınmasının ardından uygulanan sosyal medya erişim kısıtlamaları yaklaşık 40 saat sonra kaldırıldı.⁶⁵ Bu süreçte VPN kullanımında rekor seviyeye ulaşıldığı belirtildi. Kamu kurumları tarafından yüzlerce kullanıcı hakkında inceleme yürütüldü. Hukukçu Prof. Dr. Yaman Akdeniz, Cumhurbaşkanlığı talebiyle yapılan internet bant daraltmasının yasal dayanağı olmadığını ve halka bunun şeffaf bir şekilde açıklanması gerektiğini belirtti.⁶⁶ Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) süreç boyunca açıklama yapmadı. Dijital kısıtlamanın ekonomik sonuçları da dikkat çekti.

Provokatif Paylaşımlar

İfade Özgürlüğü Derneği (İFÖD), 19 Mart'tan itibaren İstanbul Büyükşehir Belediyesi odaklı soruşturmalarla bağlantılı olarak mahkeme kararıyla erişime engellenen çok sayıda X (Twitter) hesabının tam listesini yayımladı; listede bağımsız gazeteciler, aktivist gruplar, sendikalar ve çeşitli toplumsal oluşumlara ait hesapların yer aldığı görüldü. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) odaklı soruşturmalar kapsamında sosyal medyada "provokatif" paylaşımda buldukları iddiasıyla gözaltına alınan 58 kişiden 2 kişi tutuklandı ve 6 kişi hakkında ev hapsi kararı verildi. Geriye kalan 48 şüpheliye adli kontrol tedbiri uygulandı. Bu işlemler, protestolar ve paylaşımlar gerekçe gösterilerek yürütülen kapsamlı bir soruşturmanın parçası olarak gerçekleşti.⁶⁷

CHP Genel Başkanı'ndan X'e Tepki

CHP Genel Başkanı Özgür Özel, sosyal medya platformu X'in muhalif hesaplara ve bağımsız habercilere yönelik erişim engeli girişimlerini antidemokratik

⁶³ https://turkiyaybir.org.tr/wp-content/uploads/2023/04/yayinlama_ozgurlugu_raporu_2022_WEB-Son.pdf

⁶⁴ <https://t24.com.tr/haber/5-yillik-yargi-sureci-sona-erdi-karikaturist-zehra-omeroglu-beraat-etti.1246799>

⁶⁵ <https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/sosyal-medya-kisitlamasi-kaldirildi/>

⁶⁶ <https://medyascope.tv/2025/03/21/sosyal-medya-kisitlamasi-kaldirildi-mi/>

⁶⁷ <https://www.diken.com.tr/provokatif-paylasim-sorusturmasi-iki-tutuklama-alti-ev-hapsi/>

olarak nitelendirip sert tepki gösterdi. Özel, halkın haber alma özgürlüğünün kısıtlanmasının darbe girişimlerinin önemli bir ayağı olduğunu belirtti ve platformların bu taleplere boyun eğmemesi çağrısında bulundu.⁶⁸ Özgür Özel ayrıca, tutuklu İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun erişime engellenen X hesabı yerine başka isimli uluslararası hesabını kullanacağını duyurdu. Bu adım, sosyal medya üzerinde devam eden erişim engellemelerine ve dijital kısıtlamalara halkın tepkisini örgütlemek amacıyla bir protesto ve dayanışma biçimi olarak tanıtıldı.⁶⁹ Bilgi Teknolojileri Kurumu'nun (BTK) Türkiye'de X platformundaki yüzlerce hesabın erişimine yönelik engelleme kararına X platformu itiraz ettiğinde ise, Özgür Özel bu itirazı "demokratik ve özgürlükçü bir tavır" olarak nitelendirerek X yönetimini kutladı.⁷⁰⁷¹

CHP'nin Boykot Listesine Erişim Engeli

CHP'nin Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanmasına tepki olarak açıkladığı ve iktidara yakın şirketlerle medya kuruluşlarını boykot listesinde gösteren internet sitesi, kurulduğu birçok farklı adresin ardından mahkeme kararıyla tekrar erişime engellendi. *boykotyap.com* ve *boykotyap.net* gibi sitelerin kapatılmasının ardından açılan *boykotyap.org* sitesine de mahkeme kararıyla erişim engellendi.⁷² Bu engellemeler, protesto ve boykot çağrılarını organize eden çevrimiçi kaynakların ne ölçüde ifade özgürlüğü kapsamında korunacağı sorusunu gündeme getirdi. Engelleme kararları, dijital ifade kanallarının kapatılması ile örgütlü hareket alanlarının sınırlanması arasındaki sınırları tartışmaya açtı.⁷³ CHP, yeni bir adres *boykotyap2025.com* üzerinden dördüncü kez siteyi yayına aldı ve erişim engellemelerine rağmen boykot listesini duyurmaya devam edeceğini belirtti.⁷⁴

Genel Ahlak...

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), çevrimiçi yayın politikası çerçevesinde Netflix ve Spotify'a "milli ve manevi değerlere, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı" bulunduğu içerikler nedeniyle idari para cezası verdi; Netflix'e belirli bir filmdeki şiddet sahneleri gerekçesiyle, Spotify'a ise argo

68 <https://gazeteoksijen.com/turkiye/ozgur-ozelden-xe-erisim-engeli-tepkisi-iyi-dusunun-238806>

69 <https://www.diken.com.tr/imamoglu-uluslararasi-x-hesabini-kullanacak-etiket-cagrisi/>

70 <https://www.diken.com.tr/btk-engellemelerine-itaraz-etmisti-ozel-x-yonetimini-kutladi/>

71 <https://chp.org.tr/haberler/chp-lideri-ozgur-ozelden-x-turkiyeye-cagri-erisim-engeli-taleplerini-uygularsaniz-bu-millet-size-ne-yapar-yi-dusunun>

72 <https://www.diken.com.tr/boykot-sitesi-yine-kapatildi/>

73 <https://www.diken.com.tr/chp-boykot-listesine-aa-ve-dbli-de-ekledi/>

74 <https://www.diken.com.tr/uc-kez-kapatilmisti-chpnin-dorduncu-boykot-sitesi-yayinda/>

ve küfürlü ifadeler içeren şarkılar nedeniyle yaptırım uygulandı. Spotify için ayrıca bu içeriklerin katalogdan çıkarılması cezası da kararlaştırıldı.⁷⁵

Yapay Zekaya Soruşturma

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, sosyal medya platformu X'in yapay zeka sohbet robotu *Grok* hakkında, ürettiği bazı içeriklerin Türkiye'nin kurucu lideri Mustafa Kemal Atatürk'e, Cumhurbaşkanı'na ve dini değerlere hakaret ettiği gerekçesiyle soruşturma başlattı; bunun üzerine belirli paylaşımlar ve hesaplar için erişim engeli kararları verildi. Bu adım, yerel mahkemelerin "kamu düzeni ve milli değerlere aykırılık" iddiasıyla dijital yapay zekâ içeriklerini denetleme ve kısıtlama yetkisini kullanması bağlamında ifade ve paylaşım özgürlüğü tartışmalarını gündeme getirdi.⁷⁶ *Grok*'un resmi hesabı, yayımladığı açıklamada "son paylaşımların farkında olduklarını ve uygunsuz içerikleri kaldırmak için aktif olarak çalıştıklarını" belirtti.⁷⁷ ⁷⁸ Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'ne göre *Grok*, Türkiye'de erişimi engellenen ilk yapay zekâ aracı oldu.⁷⁹ Hukukçu Prof. Dr. Yaman Akdeniz, Türkiye'nin dünyada *Grok*'a sansür uygulayan ilk ülke olduğunu yazdı.⁸⁰ *Diken.com.tr* haber platformu, soruşturma ile ilgili *Grok*'un "görüşlerini aldı". *Grok*, içerik filtrelerinin yetersiz olduğunu ve kendisinin küfretmediğini "söyledi".⁸¹

ULUSAL VE ULUSLARARASI DAYANIŞMA VE ORTAK AÇIKLAMALAR

Uluslararası Yayıncılar Birliği'nin Dayanışma Mesajı

Türkiye Yayıncılar Birliği'nin üyesi olduğu Uluslararası Yayıncılar Birliği (IPA), 27 Mart 2025 tarihli açıklamasında Türkiye'de ifade özgürlüğü ve yayımlama özgürlüğü üzerinde artan baskı ve gözaltı haberleri üzerine Türkiye'deki yayıncı meslektaşlarını desteklediğini belirterek dayanışma gösterdi. IPA, özgürce yayımlama ve barışçıl protesto haklarının korunması gerektiğini vurgulayarak uluslararası dayanışma mesajı verdi.⁸²

⁷⁵ <https://www.diken.com.tr/rtukten-netflix-ve-spotifya-genel-ahlaka-aykirlilik-cezasi/>

⁷⁶ <https://www.diken.com.tr/ankara-bassavciligi-grok-hakinda-sorusturma-baslatti/>

⁷⁷ <https://www.diken.com.tr/grok-son-paylasimlarin-farkindayiz-kaldirmak-icin-calisiyoruz/>

⁷⁸ <https://www.birgun.net/haber/sorusturma-baslatilmisti-yapay-zeka-grok-hakinda-erisim-engeli-karari-637050>

⁷⁹ <https://x.com/mlsaturkey/status/1942822092543611197>

⁸⁰ <https://x.com/cyberrights/status/1942842538546847871?s=20>

⁸¹ <https://www.diken.com.tr/grok-dikene-konustu-kullanici-manipulasyonu-kufretmedim/>

⁸² <https://internationalpublishers.org/ipa-backs-turkish-publishers-amid-crackdown-on-democracy-in-turkiye/>

44 Yayınevinden Ortak Açıklama

Mart 2025'te Türkiye'nin önde gelen 44 yayınevi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın ve 105 kişinin gözaltına alınmasına karşı çıkararak demokrasi, seçme ve seçilme hakkını savunduklarını belirten ortak bir açıklama yayınladı. Açıklamada, bu tür siyasi süreçlerin ifade ve yayın özgürlüğü üzerindeki olası etkilerine dikkat çekilmiş ve hukukun üstünlüğünün korunması çağrısı yapıldı.⁸³

"İfade Özgürlüğüne Yönelik Kuşatma Kalkmalı"

Gazeteciler, yazarlar ve yayıncı meslek örgütleri Mart 2025'te ortak bir çağrıda bulunarak basın ve ifade özgürlüğüne yönelik kuşatmanın kaldırılmasını talep etti. Çağrıda hukuksuz gözaltılar, internete erişim kısıtlamaları ve yayıncıların baskı altında bırakılması eleştirildi. Türkiye Yayıncılar Birliği gönüllülerinin de dâhil olduğu çağrı, ifade özgürlüğü alanındaki hukuki ve idari baskıların kamuoyunda örgütlü bir biçimde gündeme gelmesine önemli bir örnek oluşturdu.⁸⁴

IPA Voltaire Yayınlama Özgürlüğü Ödülü 2025

Uluslararası Yayıncılar Birliği'nin (IPA), tüm dünyada yayınlama özgürlüğü mücadelesini desteklemek amacıyla her yıl verdiği Voltaire Ödülü'nün 2025 yılı kısa listesi şöyle oldu: Lübnanlı yayıncı Muhammed Hadi, Cezayirli yayıncı Amar Ingrachen, İsveç'te sürgünde olan Belaruslu yayıncı Nadja Kandrusevich, ABD'li yayıncı Michel Moushabeck, Almanya'da sürgünde olan Belaruslu yayıncı Dmitri Strotsev, İngiltere'de sürgünde olan Rus yayıncı Georgy Urushadze.⁸⁵ Ödülün kazananı ise, kendi ülkelerinden kaçmak zorunda kalmalarına rağmen ana dillerinde yayın yapmaya devam eden iki Belaruslu yayıncı olan Dmitri Strotsev ve Nadia Kandrusevich'e takdim edildi.⁸⁶

IPA'nın yayınlama özgürlüğü çalışmaları ve Voltaire Ödülü hakkında daha fazla bilgi internet sitesinde okunabilir.

Beni Oku!

⁸³ <https://bianet.org/haber/44-yayinevinden-aciklama-yurttaslarin-secme-ve-secilme-hakkini-savunuyoruz-305681>

⁸⁴ <https://www.diken.com.tr/gazeteci-ve-yazarlardan-cagri-kusatmayi-kaldirin/>

⁸⁵ <https://internationalpublishers.org/six-publishers-shortlisted-for-2025-ipa-prix-voltaire/>

⁸⁶ <https://internationalpublishers.org/prix-voltaire-2025/>

SONUÇ

2025 yılı, Türkiye’de yayınlama özgürlüğü ve ifade özgürlüğü üzerindeki baskıların yine artarak devam ettiği bir yıl oldu. Yayıncılara, yazarlara ve çevirmenlere yönelik soruşturmalar, kitap toplatma ve yasaklama kararları ile basın, medya ve dijital platformlarda uygulanan kısıtlamalar, ifade özgürlüğü üzerindeki baskıları daha da derinleştirdi. Bu yıl ayrıca otosansürün giderek daha yerleşik hale gelmekte olduğunu önceki yıllara oranla çok daha açık şekilde gösterdi.

Türkiye Yayıncılar Birliği olarak, yazarların özgürce yazma hakkını savunuyor; okurların kitapları özgürce seçebilmelerinin temel hakları olduğuna ve her yayıncının dilediği eseri yayınlama hakkının korunması gerektiğine inanıyoruz. Bu doğrultuda, ifade, yayınlama ve okuma özgürlüklerine duyarlı diğer kuruluş ve bireylerle, keyfi kısıtlamalara ve otosansür dahil olmak üzere sansürün her türüne karşı çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Uluslararası Yayıncılar Birliği'nin (International Publishers Association – IPA) Türkiye'yi temsil eden üyesi Türkiye Yayıncılar Birliği, kurulduğu 1985 yılından bu yana yayıncılık mesleğini geliştirmek, sektörel sorunları çözmek, korsanla mücadelede destek sağlamak, telif haklarını ve yayınlama özgürlüğünü korumak, okuma kültürünün gelişimine katkıda bulunmak ve Türkiye'yi uluslararası boyutta bir yayıncılık merkezi haline getirmek için çalışıyor.

**Türkiye Yayıncılar Birliği'nin
daha önceki Yayınlama Özgürlüğü raporları
internet sitesinde okunabilir:**

TÜRKİYE YAYINCILAR VE YAYIN DAĞITIMCILARI BİRLİĞİ DERNEĞİ

İnönü Caddesi Ongan Apt. No:43 D.4 34437 Gümüşsuyu, Beyoğlu / İstanbul
t. + 90 212 512 56 02 f. + 90 212 511 77 94 e. info@turkyaybir.org.tr w. www.turkyaybir.org.tr

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliđin
5. Maddesinin 2. Fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.